

Svéprávnost dětí v ukrajinském právu (výňatek)

- ❖ *Občanský zákoník Ukrajiny ze 16. 1. 2003 č. 435-IV, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „UAOZ“).*
- ❖ *Zákon o rodině (Rodinný zákoník) Ukrajiny ze dne 10.1. 2002 č. 21-22, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „UAZR“).*

➤ Nezletilé a neplnoleté dítě (čl. 6 UAZR)

- Člověk má právní postavení dítěte, dokud nedosáhne plnoletosti (18 let)
- Dítě je považováno za nezletilé, dokud nedosáhne čtrnácti let.
- Dítě ve věku mezi čtrnácti a osmnácti lety je považováno za neplnoleté.

➤ Procesní způsobilost

- Každý účastník rodinného vztahu, který dosáhl věku čtrnácti let, má právo obrátit se přímo na soud za účelem ochrany svého práva nebo zájmu (čl. 18 odst. 1 UAZR).
- Dítě má právo požádat o ochranu svých práv a zájmů u orgánu opatrovnictví a poručnictví, u jiných státních orgánů, orgánů místní samosprávy a veřejných organizací (čl. 152 odst. 3 UAZR).
- Dítě má právo požadovat ochranu svých práv a zájmů přímo u soudu, pokud dosáhlo věku čtrnácti let (čl. 152 odst. 4 UAZR).
- Právo obrátit se na soud s žalobou na odnětí rodičovských práv má jeden z rodičů, opatrovník, poručník, osoba, v jejíž rodině dítě žije, zdravotnická zařízení, vzdělávací nebo jiná dětská zařízení, ve kterém dítě pobývá, orgán opatrovnictví a poručnictví, státní zástupce a samotné dítě, které dosáhlo věku čtrnácti let (čl. 165 odst. 1 UAZR).

➤ Rodičovská práva a povinnosti (čl. 156 UAZR)

- Nezletilí rodiče mají ve vztahu k dítěti stejná práva a povinnosti jako dospělí rodiče a mohou je vykonávat samostatně.
- Nezletilí rodiče, kteří dosáhli věku čtrnácti let, mají právo obrátit se na soud za účelem ochrany práv a zájmů svého dítěte.
- Nezletilí rodiče mají právo na bezplatnou právní pomoc u soudu.

➤ Místo bydliště (pobytu)

- Fyzická osoba, která dosáhla čtrnácti let, si může svobodně zvolit místo pobytu, s výjimkou omezení stanovených zákonem (čl. 29 odst. 2 UAOZ).
- Místem pobytu dítěte ve věku od deseti do čtrnácti let je bydliště jeho rodičů (osvojitelů) nebo jednoho z nich, se kterým žije, bydliště poručníka nebo sídlo výchovného nebo zdravotnického ústavu, kde bydlí, není-li dohodou mezi dítětem a rodiči (osvojiteli, poručníkem) stanoveno jiné místo pobytu. V případě sporu místo pobytu fyzické osoby ve věku od deseti do čtrnácti let určí opatrovnický orgán nebo soud (čl. 29 odst. 3 UAOZ).
- Místem pobytu dítěte mladšího deseti let je bydliště jeho rodičů (osvojitelů) nebo jednoho

z nich, se kterým žije, bydliště poručníka nebo sídlo výchovného ústavu nebo zdravotnického zařízení, ve kterém bydlí (čl. 29 odst. 4 UAOZ).

- Místo bydliště dítěte, které dosáhlo věku deseti let, se určí na základě vzájemné dohody rodičů a samotného dítěte (čl. 160 odst. 2 UAZR)
- Pokud rodiče žijí odděleně, určí místo bydliště dítěte, které dosáhlo věku čtrnácti let, dítě samo (čl. 160 odst. 3 UAZR).

➤ **Opatrovnictví a poručenství (čl. 243 UAZR)**

- Poručenství a opatrovnictví se stanoví u sirotků a dětí zbavených rodičovské péče.
- Poručenství se zřizuje nad dítětem mladším čtrnácti let a opatrovnictví se zřizuje nad dítětem ve věku mezi čtrnácti a osmnácti lety.

➤ **Souhlas dítěte s osvojením (čl. 218 UAZR)**

- Osvojení dítěte vyžaduje jeho souhlas, pokud dítě dosáhlo takového věku a úrovně vývoje, že tento souhlas je schopno vyjádřit.
- Souhlas dítěte s osvojením (adopcí) je dán formou přiměřenou jejímu věku a zdravotnímu stavu.
- Dítě musí být informováno o právních důsledcích osvojení.
- Osvojení se provádí bez souhlasu dítěte, není-li si z důvodu věku nebo zdravotního stavu vědomo skutečností osvojení.
- Souhlas dítěte s osvojením se nevyžaduje, pokud žije v rodině osvojitelů a považuje je za své rodiče.

➤ **Další práva spojená s osvojením**

- Osoba, která byla osvojena, má právo na informace o svém osvojení po dosažení věku čtrnácti let (čl. 226 odst. 3 UAZR).
- Rodiče, osvojitel, opatrovník, poručník, orgány opatrovnictví a poručnictví, státní zástupce a osvojené dítě, které dosáhlo věku čtrnácti let, mají právo obrátit se na soud s návrhem na zrušení osvojení nebo jeho prohlášení za neplatné (čl. 240 UAZR).

➤ **Částečná občanskoprávní způsobilost fyzické osoby mladší čtrnácti let (čl. 31 UAOZ)**

- Fyzická osoba, která nedosáhla věku čtrnácti let (nezletilá osoba), má právo:
 - 1) samostatně provádět malé transakce, které uspokojují osobní potřeby dítěte, odpovídají jeho fyzickému, duševnímu nebo sociálnímu vývoji a týkají se předmětu nízké hodnoty;
 - 2) vykonávat zákonem chráněná osobní nehmotná práva k výsledkům duševní a tvůrčí činnosti.
- Nezletilá osoba neodpovídá za škodu, kterou způsobila.

➤ **Částečná občanskoprávní způsobilosti dítěte ve věku od čtrnácti do osmnácti let (čl. 32 UAOZ)**

- Fyzická osoba ve věku od čtrnácti do osmnácti let (neplnoletá osoba) má právo:
 - 1) samostatně nakládat se svými výdělky, stipendiem nebo jinými příjmy;
 - 2) samostatně vykonávat práva k výsledkům duševní a tvůrčí činnosti, která jsou chráněna zákonem;

- 3) být účastníkem (zakladatelem) právnických osob, pokud to nezakazuje zákon nebo ustavující dokumenty právnické osoby;
- 4) samostatně uzavřít smlouvu o bankovním vkladu (úctu) a nakládat s jím složeným vkladem vlastním jménem (hotovost na účtu).
- Neplnoleté dítě činí další právní jednání se souhlasem rodičů (osvojitelů) nebo opatrovníků.
- Aby nezletilý mohl uzavřít transakci týkající se vozidel nebo nemovitostí, musí být k dispozici písemný notářsky ověřený souhlas rodičů (osvojitelů) nebo opatrovníka a povolení opatrovnického orgánu.
- Neplnoleté dítě může se souhlasem opatrovnického orgánu a rodičů (osvojitelů) nebo opatrovníka nakládat s peněžními prostředky, které na jeho jméno v peněžním ústavu složily jiné osoby v peněžním ústavu.

➤ **Občanskoprávní odpovědnost neplnoletého (čl. 33 UAOZ)**

- Neplnoletá osoba je osobně odpovědná za porušení smlouvy, kterou uzavřela samostatně v souladu se zákonem.
- Neplnoletá osoba osobně odpovídá za porušení smlouvy uzavřené se souhlasem rodičů (osvojitelů) nebo opatrovníka.
- Pokud neplnoletý nemá dostatek majetku k náhradě škody, nesou další odpovědnost jeho rodiče (osvojitelé) nebo opatrovník.

➤ **Plná občanskoprávní způsobilost (čl. 34 UAOZ)**

- Fyzická osoba, která dosáhla osmnácti let (plnoletosti), má plnou občanskoprávní způsobilost.
- V případě uzavření manželství fyzickou osobou, která nedosáhla plnoletosti, nabývá tato osoba plné občanskoprávní způsobilosti okamžikem uzavření manželství.
- V případě ukončení manželství před dosažením plnoletosti je zachována plná občanská způsobilost, kterou neplnoletá osoba nabyla. Je-li manželství prohlášeno za neplatné z důvodů, které nesouvisejí s protiprávním jednáním neplnoletého, zůstává zachována jeho plná občanská způsobilost, kterou nabyl.

➤ **Přiznání plné občanskoprávní způsobilosti (čl. 35 UAOZ)**

- Plnou občanskoprávní způsobilost lze přiznat fyzické osobě, která dosáhla šestnácti let a pracuje na základě pracovní smlouvy, jakož i neplnoletému, který je matkou nebo otcem dítěte.
- Přiznání plné občanskoprávní způsobilosti se provádí rozhodnutím opatrovnického orgánu na žádost dotčené osoby s písemným souhlasem rodičů (osvojitelů) nebo opatrovníka, a v případě neexistence takového souhlasu může být plná občanská způsobilost přiznána rozhodnutím soudu.
- Plnou občanskoprávní způsobilost lze přiznat fyzické osobě, která dosáhla šestnácti let a chce podnikat. S písemným souhlasem rodičů (osvojitelů), opatrovníka nebo opatrovnického orgánu může být taková osoba registrována jako podnikatel. V tomto případě jednotlivec získává plnou občanskoprávní způsobilost od okamžiku jeho státní registrace jako podnikatele.
- Plná občanskoprávní způsobilost přiznaná jednotlivci se vztahuje na všechna občanská práva a povinnosti.

- V případě ukončení pracovní smlouvy nebo ukončení podnikatelské činnosti fyzickou osobou zůstává zachována plná občanskoprávní způsobilost, která jí byla přiznána.

➤ **Výživné**

- Rodiče jsou povinni vyživovat (zaopatřovat, zajišťovat) dítě, dokud nedosáhne plnoletosti (čl. 180 UAZR).
- Minimální zaručená výše výživného na jedno dítě nesmí být nižší než 50% životního minima pro dítě odpovídajícího věku. Minimální doporučená výše výživného pro jedno dítě činí částku životního minima pro dítě odpovídajícího věku a může být přiznána soudem, jsou-li výdělky (příjmy) plátce výživného dostatečné (čl. 182 odst. 2 UAZR).
- Jeden z rodičů, s nímž dítě žije, a druhý z rodičů, který žije odděleně, mohou se svolením orgánu poručenství a opatrovnictví uzavřít dohodu o ukončení práva na výživné pro dítě v souvislosti s převodem vlastnického práva na nemovitý majetek (bytový dům, byt, pozemek atd.). Taková dohoda (smlouva) musí být notářsky ověřena.

Vlastnické právo k nemovitému majetku podle takové dohody (smlouvy) vzniká okamžikem, kdy je toto právo zaregistrováno státem v souladu se zákonem. Pokud dítě dosáhlo věku čtrnácti let, účastní se uzavření této smlouvy (čl. 190 odst. 1 UAZR).
- Nabyvatelem vlastnického práva k nemovitému majetku je dítě nebo dítě a rodič, s nímž dítě žije, na základě práva podílového spoluvlastnictví k tomuto majetku. V případě uzavření takové dohody (smlouvy) se rodič, s nímž dítě žije, zavazuje, že bude dítě zaopatřovat (vyživovat) samostatně (čl. 190 odst. 2 UAZR).